

**LATVIJAS NACIONĀLĀ ARHĪVA
2020. GADA
PUBLISKAIS PĀRSKATS**

Rīga 2021

Saturs

1. Pamatinformācija	3
1.1. Latvijas Nacionālā arhīva juridiskais statuss	3
1.2. Latvijas Nacionālā arhīva darbības mērķis un funkcijas	3
1.3. Ārējo normatīvo aktu izstrāde.....	4
2. Latvijas Nacionālā arhīva darbības rezultāti un sniegtie publiskie pakalpojumi	5
2.1. Institūciju dokumentu un arhīvu pārvaldības uzraudzība un kontrole.....	6
2.2. Dokumentu pieejamība	8
2.3. Lasītavu pakalpojumi.....	9
2.4. Pieprasījumu izpilde.....	10
2.5. Dokumentu popularizēšana un komunikācija ar sabiedrību	12
2.6. Dokumentu saglabāšana.....	17
2.7. Dalība zinātniskajās konferencēs.....	18
2.8. Projekti.....	19
3. Starptautiskā sadarbība	21
4. Sadarbība ar nevalstisko sektoru.....	22
5. Personāls	22
6. Finanšu resursi	22
7. Latvijas Nacionālā arhīva darbības prioritātes 2021. gadam	24

1. Pamatinformācija

1.1. Latvijas Nacionālā arhīva juridiskais statuss

Latvijas Nacionālais arhīvs (turpmāk LNA) ir kultūras ministra pārraudzībā esoša tiešās pārvaldes iestāde, kas īsteno valsts politiku dokumentu un arhīvu pārvaldības jomā.

LNA sastāvā ir funkcionālas un teritoriālas struktūrvienības, kuru darbība aptver visu Latvijas teritoriju.

LNA uzdevumu izpildi veic šādas struktūrvienības:

- Personāla vadības nodaļa;
- Finanšu plānošanas un grāmatvedības uzskaites nodaļa;
- Attīstības plānošanas nodaļa;
- Izziņu un dokumentu izmantošanas nodaļa;
- Informācijas tehnoloģiju nodaļa;
- Tehniskā nodrošinājuma nodaļa;
- Arhīvu inspekcija;
- Institūciju dokumentu un arhīvu pārvaldības departaments (IDAPD);
- Dokumentu preventīvās saglabāšanas departaments (DPSD);
- Latvijas Valsts vēstures arhīvs (LVVA);
- Latvijas Valsts arhīvs (LVA);
- Latvijas Valsts kinofotofonodokumentu arhīvs (LVKFFDA);
- Personāla dokumentu valsts arhīvs (PDVA);
- Latvijas Nacionālā arhīva bibliotēka;
- Alūksnes zonālais valsts arhīvs (Alūksnes ZVA);
- Cēsu zonālais valsts arhīvs (Cēsu ZVA);
- Daugavpils zonālais valsts arhīvs (Daugavpils ZVA);
- Jēkabpils zonālais valsts arhīvs (Jēkabpils ZVA);
- Jelgavas zonālais valsts arhīvs (Jelgavas ZVA);
- Liepājas zonālais valsts arhīvs (Liepājas ZVA);
- Rēzeknes zonālais valsts arhīvs (Rēzeknes ZVA);
- Siguldas zonālais valsts arhīvs (Siguldas ZVA);
- Tukuma zonālais valsts arhīvs (Tukuma ZVA);
- Valmieras zonālais valsts arhīvs (Valmieras ZVA);
- Ventspils zonālais valsts arhīvs (Ventspils ZVA).

1.2. Latvijas Nacionālā arhīva darbības mērķis un funkcijas

LNA darbības virsmērķis ir sekmēt sabiedrības dzīves kvalitātes uzlabošanu, valsts un pašvaldību institūciju operatīvu darbību, uz zināšanām balstītu industriju attīstību, mērķtiecīgi uzkrājot un saglabājot nacionālo dokumentāro mantojumu (turpmāk NDM) un nodrošinot tā pieejamību un izmantošanu visas sabiedrības interesēs.

LNA funkcijas

1. Uzkrāt Latvijā un ārpus Latvijas radītus dokumentus ar arhīvisku vērtību.
2. Nodrošināt LNA glabāto dokumentu pieejamību, veicot to izvērtēšanu, aprakstīšanu un uzziņu sistēmu veidošanu.
3. Pieņemt glabāšanā un saglabāt LNA uzkrātos dokumentus ar arhīvisku vērtību, veidot nodrošinājuma kopiju un izmantošanas kopiju fondu.
4. Nodrošināt arhīva dokumentu pieejamību un izmantošanu, popularizēšanu un sabiedrības informēšanu, izsniegt arhīva izziņas, apliecinātas dokumentu kopijas, izrakstus un norakstus.
5. Izvērtēt dokumentus Arhīvu likumā noteiktajā kārtībā.

6. Uzraudzīt dokumentu pārvaldības kārtības ievērošanu institūcijās un – Arhīvu likumā noteiktajos gadījumos – akreditētos privātos arhīvos, sniedzot metodisko palīdzību dokumentu un arhīvu pārvaldības jomā.

7. Veikt pārbaudes institūcijās dokumentu un arhīvu pārvaldības jomā un – Arhīvu likumā noteiktajos gadījumos – akreditētos privātos arhīvos dokumentu pārvaldības un NDM saglabāšanas, pieejamības un izmantošanas jautājumos, izskatīt administratīvo pārkāpumu lietas un uzlikt administratīvos sodus.

8. Akreditēt privātus arhīvus.

9. Veikt pētījumus un metodisko darbu dokumentu un arhīvu pārvaldības jomā.

10. Izsniegt rakstveida licences to LNA uzkrāto dokumentu izmantošanai, kuru autortiesības vai blakustiesības pieder valstij.

11. Izveidot un uzturēt nepieciešamās informācijas sistēmas LNA funkciju veikšanai.

LNA galvenie uzdevumi 2020. gadam bija šādi:

- nodrošināt NDM pieejamību digitālajā vidē;
- samazināt administratīvo slogu darbā ar iestādēm;
- pilnveidot un attīstīt arhīva pakalpojumu procedūras;
- uzlabot LNA ārējo komunikāciju, sabiedrisko tēlu, saikni ar sabiedrību un informācijas apriti.

1.3. Ārējo normatīvo aktu izstrāde

2020. gadā turpināts darbs ar LNA izstrādāto likumprojektu “Grozījumi Arhīvu likumā” (Nr. 366/Lp13), kas paredz nacionālo normatīvo aktu līmenī saskaņot prasības par fizisko personu datu apstrādi nacionālā dokumentārā mantojuma dokumentos atbilstoši Vispārīgās datu aizsardzības regulas un Fizisko personu datu apstrādes likuma prasībām, līdzsvarojot sabiedrības intereses izmantot nacionālā dokumentārā mantojuma dokumentus ar datu subjekta tiesībām uz datu aizsardzību. Nodrošināta LNA pārstāvība likumprojekta izskatīšanai Latvijas Republikas Saeimā 2. lasījumā, uz likumprojekta 3. lasījumu sagatavoti priekšlikumi tā precizēšanai, kas paredz administratīvā sloga samazināšanu institūcijām un LNA, nosakot, ka ar LNA institūcijām jāsaskaņo tikai arhīviski vērtīgo dokumentu veidi un glabāšanas termiņi, ka akreditēti privāti arhīvi varēs pieņemt glabāšanā arī institūciju pastāvīgi glabājamus dokumentus, ka LNA varēs pieņemt depozitārā glabāšanā arī institūciju dokumentus, un dažus citus redakcionālus precizējumus.

2020. gadā turpināts darbs 2019. gadā izveidotajā LNA darba grupā grozījumu izstrādei uz Arhīvu likuma pamata izdotajos Ministru kabineta noteikumos. Plānotie grozījumi ir saistīti ar likumprojektu “Grozījumi Arhīvu likumā” (Nr. 366/Lp13), to mērķis ir vienkāršot prasības dokumentu un arhīvu pārvaldībā atbilstoši Arhīvu likumā plānotajiem

2020. gadā turpināts darbs pie 2019. gadā LNA izstrādātā noteikumu projekta “Grozījumi Ministru kabineta 2018. gada 13. novembra noteikumos Nr. 690 “Noteikumi par personas darba vai dienesta gaitu un izglītību apliecinājošiem dokumentiem, kuriem ir arhīviska vērtība, un to glabāšanas termiņiem”” (VSS-96), precizējot un saskaņojot ar ministrijām un institūcijām grozījumu normas.

Sniegti atzinumi, iebildumi un priekšlikumi par citu institūciju izstrādātajiem normatīvajiem aktiem:

- par likumprojektu “Par Eiropas Padomes Konvenciju par noziedzīgiem nodarījumiem, kas saistīti ar kultūras vērtībām” (VSS-1275, TA-513 un 678/Lp13)

izskatīšanai Ministru kabinetā un Latvijas Republikas Saeimā uz 1. un 2. lasījumu, lai nodrošinātu normatīvā regulējuma atbilstību 2017. gada 19. maija Eiropas Padomes Konvencijai par noziedzīgiem nodarījumiem, kas saistīti ar kultūras vērtībām;

- par likumprojektu “Grozījumi Krimināllikumā” (VSS-1276, TA-512 un 677/Lp13) izskatīšanai Ministru kabinetā un Latvijas Republikas Saeimā uz 1., 2. un 3. lasījumu, lai nodrošinātu normatīvā regulējuma atbilstību 2017. gada 19. maija Eiropas Padomes Konvencijai par noziedzīgiem nodarījumiem, kas saistīti ar kultūras vērtībām;

- par Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja noteikumu projektu “Grozījumi Ministru kabineta 2018. gada 13. novembra noteikumos Nr. 690 “Noteikumi par personas darba vai dienesta gaitu un izglītību apliecināšanai dokumentiem, kuriem ir arhīviska vērtība, un to glabāšanas termiņiem”” (VSS-121);

- par Finanšu ministrijas likumprojektu “Grāmatvedības likums” (VSS-1220, TA-1450) izskatīšanai Ministru kabinetā;

- par Tieslietu ministrijas precizēto Ministru kabineta noteikumu projektu “Administratīvā pārkāpuma procesā radušos procesuālo izdevumu segšanas noteikumi” (VSS-268, TA-268);

- par Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas metodiskajām vadlīnijām jaunveidojamo novadu pašvaldību darbības uzsākšanai.

2. Latvijas Nacionālā arhīva darbības rezultāti un sniegtie publiskie pakalpojumi

LNA darbības rezultāti un to rezultatīvie rādītāji

1. tabula

Politikas rezultāti	Rādītāji	Izpilde
Apmierināta sabiedrības prasība pēc kvalitatīviem valsts arhīvu pakalpojumiem un to pieejamība sabiedrībai	Sabiedrības apmierinātības līmenis ar LNA sniegtajiem pakalpojumiem	93 %
	Apmeklējumu skaits	14,9 tūkst.
	Izmantoto glabājamo vienību skaits	85,6 tūkst.
<i>Darbības rezultāti</i>		
Sabiedrībai pieejamais kultūras mantojums	LNA glabājamo vienību skaita pieaugums	226 tūkst.
	LNA uzraudzībā esošo institūciju skaits	3,7 tūkst.
	Restaurēto kultūras mantojuma vienību skaits LNA	2,9 tūkst.
	Izsniegto izziņu skaits	16,2 tūkst.

2.1. Institūciju dokumentu un arhīvu pārvaldības uzraudzība un kontrole

Pārskata periodā LNA uzskaitē bija 3,7 tūkst. valsts institūciju un to teritoriālo struktūrvienību, pašvaldību un to institūciju, kapitālsabiedrību un nevalstisko organizāciju.

Lai nodrošinātu NDM papildināšanu, tika veikta institūciju dokumentu izvērtēšana, lietu nomenklatūru saskaņošana, uzraudzīta un vadīta dokumentu aprakstīšana, sniegta metodiskā palīdzība dokumentu un arhīvu pārvaldībā. Ņemot vērā Covid-19 infekcijas izplatību, LNA bija spiests mainīt ierasto klātienes komunikāciju ar institūcijām, un no 2020. gada marta komunikācija pamatā notika attālināti ar tālruna, e-pasta un video zvana starpniecību.

Pārskata gadā sniegti 11 tūkst. konsultāciju institūcijām par dokumentu aprakstīšanas jautājumiem, par lietu nomenklatūru sastādīšanu, dokumentu glabāšanas termiņu noteikšanu un dokumentu izvērtēšanu. 2020. gadā bija plānots novadīt 22 seminārus par Arhīva likumā un Ministru kabineta 06.11.2012. noteikumos Nr. 748 "Dokumentu un arhīvu pārvaldības noteikumi" noteikto normu skaidrojumiem un citiem aktuāliem jautājumiem institūciju dokumentu un arhīvu pārvaldībā, bet, ņemot vērā sarežģīto epidemioloģisko situāciju valstī un Ministru kabineta 2020. gada 9. jūnija noteikumos Nr. 360 "Epidemioloģiskās drošības pasākumi Covid-19 infekcijas izplatības ierobežošanai" noteikto, organizēti tikai četri semināri.

Institūciju dokumentu un arhīvu pārvaldības uzraudzības darbu joprojām ietekmēja reformas valsts pārvaldē, institūciju reorganizēšana, likvidācija, apvienošana, kā rezultātā mainījās arhīva uzraugāmo institūciju skaits. No kopējā institūciju un profesionālo darbību veicošo fizisko personu skaita, kuras dokumentus nodevušas pastāvīgā valsts glabāšanā LNA, 52,6 % bija likvidētās, reorganizētās valsts un pašvaldību institūcijas un likvidētie privāto tiesību subjekti.

LNA 2020. gadā atbilstoši plānotajam arhīva glabāšanā pieņēma:

- līdz 2005. gadam radītās pastāvīgi glabājamās lietas no institūcijām, kurās LNA uzrauga dokumentu pārvaldības kārtības ievērošanu;
- likvidēto privāto tiesību juridisko personu pastāvīgi un ilgstoši glabājamās lietas (par maksu).

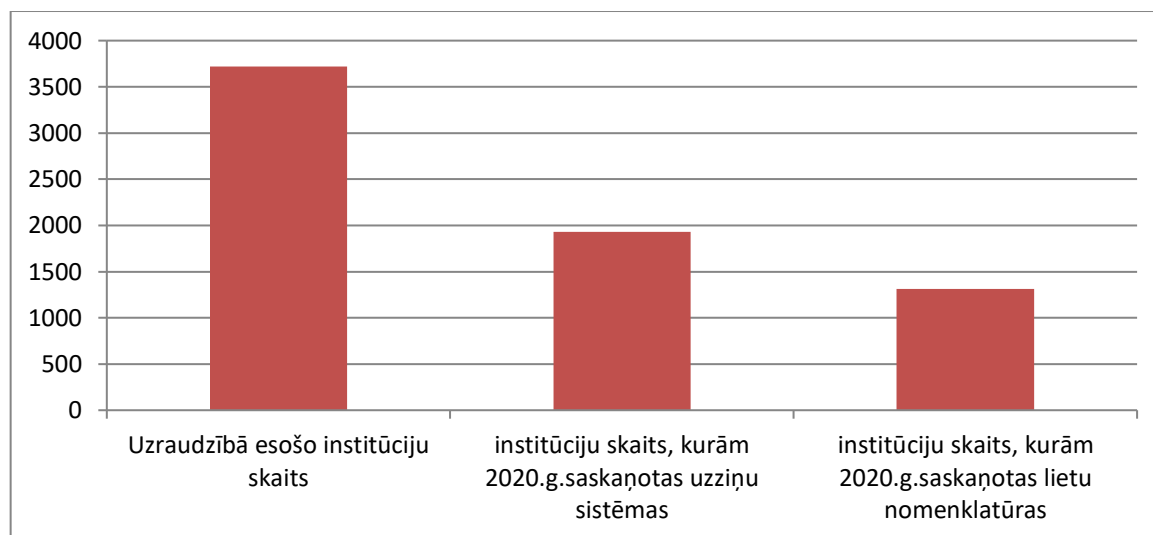
Pastāvīgā valsts glabāšanā LNA pieņemti teksta dokumenti, kā arī audiovizuālie, foto un skaņas dokumenti dažādās vidēs un nesējos. Palielinājusies elektronisko dokumentu pieņemšana valsts glabāšanā un institūciju skaits, kas nodod elektroniskos dokumentus. 2020. gadā tika pieņemti 5,5 tūkst. glabājamo vienību no 34 iestādēm.

2020. gadā LNA veiksmīgi nodrošināja jaunu vērtību radīšanu NDM jomā, veidojot dokumentālas liecības un fiksējot valsts un sabiedrības dzīves norises. LVKFFDA veica starptautiskās konferences "Cilvēks un karš" un LNA un Latviešu nacionālās padomes Lielbritānijā virtuālās izstādes "Latvieši Lielbritānijā" atvēršanas pasākuma dokumentēšanu.

Sarežģītu dokumentu un arhīvu pārvaldības jautājumu risināšanai LNA darbojas Dokumentu un arhīvu pārvaldības ekspertu komisija ar apakškomisijām LNA struktūrvienībās – valsts arhīvos un zonālajos valsts arhīvos. 2020. gadā notikušas deviņas LNA Dokumentu un arhīvu pārvaldības ekspertu komisijas sēdes. Sēdēs tika izskatītas četras institūciju lietu paraugnomenklatūras, no kurām trīs tika saskaņotas un ieviestas darbā: Latvijas Zvērinātu tiesu izpildītāju lietu paraugnomenklatūra, Novada pašvaldības dokumentu paraugnomenklatūra un Zvērināta notāra lietu paraugnomenklatūra. Skatīts jautājums par arhīva vienveidīgām prasībām muzeja krājuma dokumentiem, ir pieņemts

lēmums turpināt muzeju zinātniskās izpētes dokumentu par muzeju nacionālo krājumu aprakstīšanu un uzskaites sarakstu sagatavošanu Ministru kabineta 06.11.2012. noteikumu Nr.748 "Dokumentu un arhīvu pārvaldības noteikumi" noteiktajā kārtībā un ir ieteikts izstrādāt muzeja dokumentu lietu paraugnomenklatūru. Pieņemti lēmumi par noteikto dokumentu grupu glabāšanas termiņiem (sarakstes dokumenti, atsevišķi Datu valsts inspekcijas dokumenti u. c.) u. tml.

Kopumā saskaņotas 1310 institūciju (35 % no uzskaitē esošajām) lietu nomenklatūras, 1932 institūciju (52 % no uzskaitē esošajām) uzziņu sistēmas, akceptēta 4 milj. 920,3 tūkst. glabājamo vienību, kurām beidzies glabāšanas termiņš, iznīcināšana.

1. att. Institūciju dokumentu saskaņošana

Institūciju un privāto tiesību juridisko personu arhīva dokumentu sagatavošana glabāšanai

Viens no LNA sniegtajiem maksas pakalpojumiem ir institūcijas un privātās juridiskās personas arhīva dokumentu sagatavošana glabāšanai, kas ietver to izvērtēšanu, sakārtošanu, aprakstīšanu un citas darbības pēc nepieciešamības saskaņā ar līgumu. Šo pakalpojumu LNA sniedza galvenokārt valsts un pašvaldību institūcijām, to skaitā likvidācijas un reorganizācijas procesā esošajām, kam atbilstoši Arhīvu likuma 7. pantam dokumenti jānodod glabāšanai LNA. 2020. gadā šis pakalpojums sniegts 418 institūcijām, aprakstītas 18 494 lietas.

Institūciju dokumentu un arhīvu pārvaldības kārtības pārbaudes

Institūciju dokumentu un arhīvu pārvaldības kārtības nodrošināšanas pārbaudes prioritāri tika veiktas institūcijās, kurās ilgstoši nav bijusi dokumentu glabāšanas termiņu saskaņošana ar LNA un kuras ir ilgstoši atpalikušas pastāvīgi un ilgstoši glabājamo dokumentu sakārtošanā.

Tematiskās pārbaudes tika veiktas veselības nozares institūcijās un institūcijās, par kurām LNA saņemti fizisko vai juridisko personu iesniegumi (sūdzības) par iespējamiem dokumentu un arhīva pārvaldības kārtības pārkāpumiem, ārkārtas gadījumos pēc LNA vadības norādījumiem, kā arī kontroles pārbaudes gadījumos, kad nav savlaicīgi veikta Arhīvu inspekcijas norādījumu izpilde un nav pagarināts to izpildes termiņš.

2020. gadā Arhīvu inspekcija veica 332 pārbaudes, to skaitā 321 pārbaudi par dokumentu un arhīvu pārvaldības kārtības nodrošināšanu, piecas tematiskās pārbaudes un sešas kontroles pārbaudes. Plānotais pārbažu skaits rādītājs nav sasniegts, jo valstī noteiktās ārkārtējās situācijas laikā (saistībā ar vīrusa Covid-19 pandēmiju) nebija

iespējams veikt plānotās institūciju pārbaudes. No pārbaudītajām institūcijām normatīvajos aktos noteiktās dokumentu un arhīva pārvaldības prasības pilnībā bija izpildītas 18 (5,6 %) institūcijās.

2020. gadā Arhīvu inspekcija sāka 12 administratīvā pārkāpuma lietvedības par dokumentu un arhīva pārvaldības kārtības pārkāpumiem institūcijās. Administratīvā pārkāpuma lietvedības ierosinātas par arhīviski vērtīgu dokumentu nozaudēšanu, par ilgstoši aizkavētu pastāvīgi un ilgstoši glabājamo dokumentu aprakstīšanu un par dokumentu iznīcināšanu bez saskaņošanas ar LNA. Par minētajiem pārkāpumiem trīs personas sauktas pie administratīvās atbildības, piemērojot nodarījumiem atbilstošus administratīvos sodus, deviņas lietvedības izbeigtas (pārkāpums atzīts par maznozīmīgu), divas lietvedības tiek turpinātas.

Institūciju dokumentu un arhīvu pārvaldībā biežāk konstatētās neatbilstības normatīvo aktu prasībām ir šādas:

- nav noteikta dokumentu un arhīva pārvaldības kārtība, nav norīkoti par dokumentu un arhīvu pārvaldību atbildīgie darbinieki;
- netiek veikta darbinieku rīcībā esošo dokumentu nodošana un pieņemšana, mainoties institūcijas personālam;
- netiek veiktas lietu esības pārbaudes normatīvajos aktos noteiktajos termiņos un gadījumos;
- netiek ievērots periodiskums dokumentu klasifikācijas shēmu, dokumentu glabāšanas termiņu un uzziņu sistēmu saskaņošanā ar LNA.

Minētās problēmas institūciju dokumentu un arhīvu pārvaldībā var kļūt par cēloni arhīviski vērtīgu dokumentu zudumiem vai to prettiesiskai iznīcināšanai bez saskaņošanas ar LNA, tāpēc pārbaūžu gaitā atklāto trūkumu novēršanai institūcijām bija izvirzīti konkrēti priekšlikumi un to izpildes termiņi, regulāri tika pārbaudīta izvirzīto norādījumu izpilde.

2020. gadā Arhīvu inspekcija izskatīja iesniegumu par iespējamu normatīvo aktu pārkāpumu institūcijā.

2.2. Dokumentu pieejamība

Arhīvu likums nosaka, ka viena no LNA funkcijām ir nodrošināt glabāto dokumentu pieejamību, veicot to izvērtēšanu, aprakstīšanu un uzziņu sistēmu veidošanu.

Dokumentu aprakstīšana, uzziņu sistēmu pilnveidošana

Lai nodrošinātu LNA esošo dokumentu pilnvērtīgu izmantošanu un samazinātu to dokumentu skaitu, kuriem vēl nav izveidota uzziņu sistēma, 2020. gadā aktīvi veikta dokumentu aprakstīšana ZVA, LVKFFDA, LVVA, LVA un PDVA. Aprakstīšanas rezultātā sabiedrībai papildus kļuva pieejami 18,1 tūkst. glabājamo vienību.

Tika veikta likvidēto privāto tiesību juridisko personu un no institūcijām pieņemto īslaicīgi glabājamo dokumentu, kuriem beidzies glabāšanas termiņš, atlase un sagatavošana iznīcināšanai, atbrīvojot plauktus pastāvīgi glabājamo dokumentu pieņemšanai.

2020. gadā tika veikta jaunpieņemto dokumentu atkārtota izvērtēšana 645 fondiem, atlasot iznīcināšanai 6470 glabājamo vienību.

Līdztekus arhīva dokumentu aprakstu veidošanai valsts arhīvi iespēju robežās nodarbojas arī ar esošo arhīva uzziņu sistēmas elementu pilnveidošanu un pārstrādi.

Pārskata periodā LNA turpināta Vienotajā valsts arhīvu informācijas sistēmā (turpmāk VVAIS) migrēto datu pārbaude – arhīva fondu nosaukumu, apjomu, datējumu, atslēgas vārdu un meklēšanas līdzekļu precizēšana, uzskaites sarakstu veidošana,

glabājamo vienību ģenerēšana, glabātavu datu precizēšana, kā arī pēdējos gados pieņemto arhīva fondu ievadīšana VVAIS un fondu aprakstu izveide.

Turpināta datubāzes par Latvijas pilsoņiem, kas Otrā pasaules kara rezultātā nonākuši emigrācijā, veidošana un Pirmā pasaules kara bēgļu personu reģistra veidošana.

2020. gadā veikta izmantotāko arhīva fondu lietu līmeņa aprakstu ievade VVAIS, lietu līmeņa aprakstu ievade VVAIS aprakstu pārstrādes, pilnveidošanas un tulkošanas procesā, lietu līmeņa aprakstu ievade VVAIS fondiem, kas tiek gatavoti digitalizācijai. Darba rezultātā VVAIS ievadīti 282 tūkst. lietu līmeņa apraksti 2028 fondiem.

Arhīvu pieejamība digitālā vidē

Pieaugot sabiedrības pieprasījumam pēc mūsdienīgiem arhīvu meklēšanas līdzekļiem, arhīvi arvien vairāk pievēršas arhīva dokumentu un to aprakstu digitalizācijai, datubāzu un elektronisko reģistru veidošanai.

No 2020. gada 27. februāra Latvijas Nacionālais arhīvs interesentiem piedāvā jaunu meklētāju MeklēLNA (fondi, lietas, dokumenti). MeklēLNA ir meklētājs, kas nodrošina piekļuvi Valsts vienotajai arhīvu informācijas sistēmai, kurā atrodama informācija par arhīva glabāšanā esošajiem fondiem, lietām un dokumentiem. Lietu līmeņa datu ievade un precizēšana joprojām turpinās.

Turpinās vietnes kgb.arhivi.lv papildināšana, publicējot LPSR VDK un ar tās darbību saistītos dokumentus ar komentāriem ar tiem.

LVKFFDA turpināja 2017. gadā ar Valsts kultūrkapitāla fonda atbalstu sāktu projektu “Multimediāla vietne Redzi, dzirdi Latviju! Latvijas vēsture filmās, fotogrāfijās un skaņas ierakstos”, attīstot un papildinot izveidoto interneta vietni www.redzidzirdlatviju.lv, kas sniedz iespēju attālināti meklēt un iepazīties ar informāciju no LVKFFDA dokumentu datubāzēm. Turpināta datu papildināšana digitālajā vietnē “Pasaules latviešu dokumenti Latvijā”. Internetā pieejamā datubāzē ir apkopotas ziņas par LVA, kā arī Latvijas muzejos un bibliotēkās uzkrātajiem diasporas dokumentiem. Vairāk par šiem projektiem sk. 2.8. sadaļu “Projekti”.

2020. gadā vietnē “Raduraksti” reģistrēti 288,8 tūkst. vietnes apmeklējumi no 116 valstu interesentiem, vietnē “Redzi, dzirdi Latviju” reģistrēti 73,6 tūkst. apmeklējumi, kgb.arhivi.lv apmeklēja 17 747 lietotāji.

2.3. Lasītavu pakalpojumi

Ikvienai personai ir pieejamas arhīva darbinieku bezmaksas konsultācijas, informācija no datubāzēm, arhīva dokumentu uzziņu sistēma, dokumentu oriģināli vai tos aizstājošas kopijas, LNA izdevumi un uzziņu krājumi.

LNA lasītavās ir 176 darbavietas, no tām tikai 24 ir aprīkotas ar datoru. Pieejams e-pakalpojums LNA portālā reģistrācijai darbam arhīva lasītavā.

2020. gadā lasītavu darbu būtiski ietekmēja Covid-19 epidēmija. Saskaņā ar ārkārtējās situācijas izsludināšanu no 13. marta līdz 9. jūnijam lasītavas bija slēgtas. Turpmākajā laika periodā atbilstoši valstī un LNA noteiktajai kārtībai klientu darbs lasītavās bija ierobežots. No 3. decembra klientu apkalpošana bija organizēta attālināti, izņēmuma un nepieciešamības gadījumos apkalpojot tikai tiesībaizsardzības iestādes.

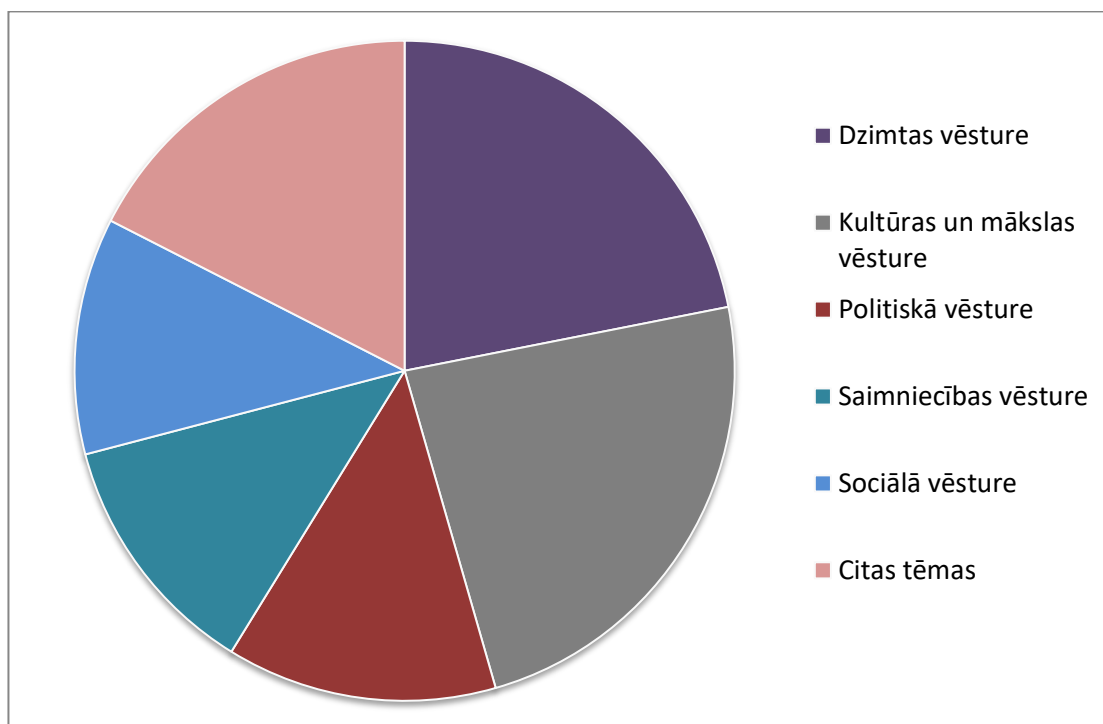
Sabiedrības un arhīvu klientu rīcībā bija LNA izveidotie elektroniskie pakalpojumi.

LNA lasītavu pakalpojumus 2020. gadā izmantoja 1690 personas, kuras lasītavas apmeklēja 5,6 tūkst. reizes un pētījumos izmantoja 85,6 tūkst. glabājamās vienības. Salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu, ņemot vērā situāciju valstī, samazinājās pētnieku

skaitis, to skaitā ārvalstu pētnieku. Arhīvu lasītavās strādāja 56 pētnieki no Polijas, Ukrainas, Lielbritānijas, Krievijas, Somijas u. c. valstīm.

Vislielāko pētnieku un lasītāju skaitu apkalpoja LVVA, no zonālajiem valsts arhīviem – Valmieras ZVA.

Pētnieku interešu lokā bija dokumenti no 13. gs. līdz mūsdienām. Dokumenti izmantoti zinātniskajos, studiju un mācību darbos, projektu izstrādē, publicistiskos pētījumos. Liela interese lasītājiem bija par uzņēmumu un institūciju un dzimtas vēsturi.

2. att. Pētījumu tematika lasītavās

LNA bibliotēkā 2020. gadā reģistrēti 53 lasītāji, kuri kopumā bibliotēku apmeklēja 142 reizes.

2.4. Pieprasījumu izpilde

LNA struktūrvienībās 2020. gadā ir saņemti 16,7 tūkst. personu un institūciju pieprasījumi. Palielinājies elektroniski saņemto pieprasījumu skaits – 59 % no saņemto pieprasījuma skaita, no tiem 20 % LNA portālā.

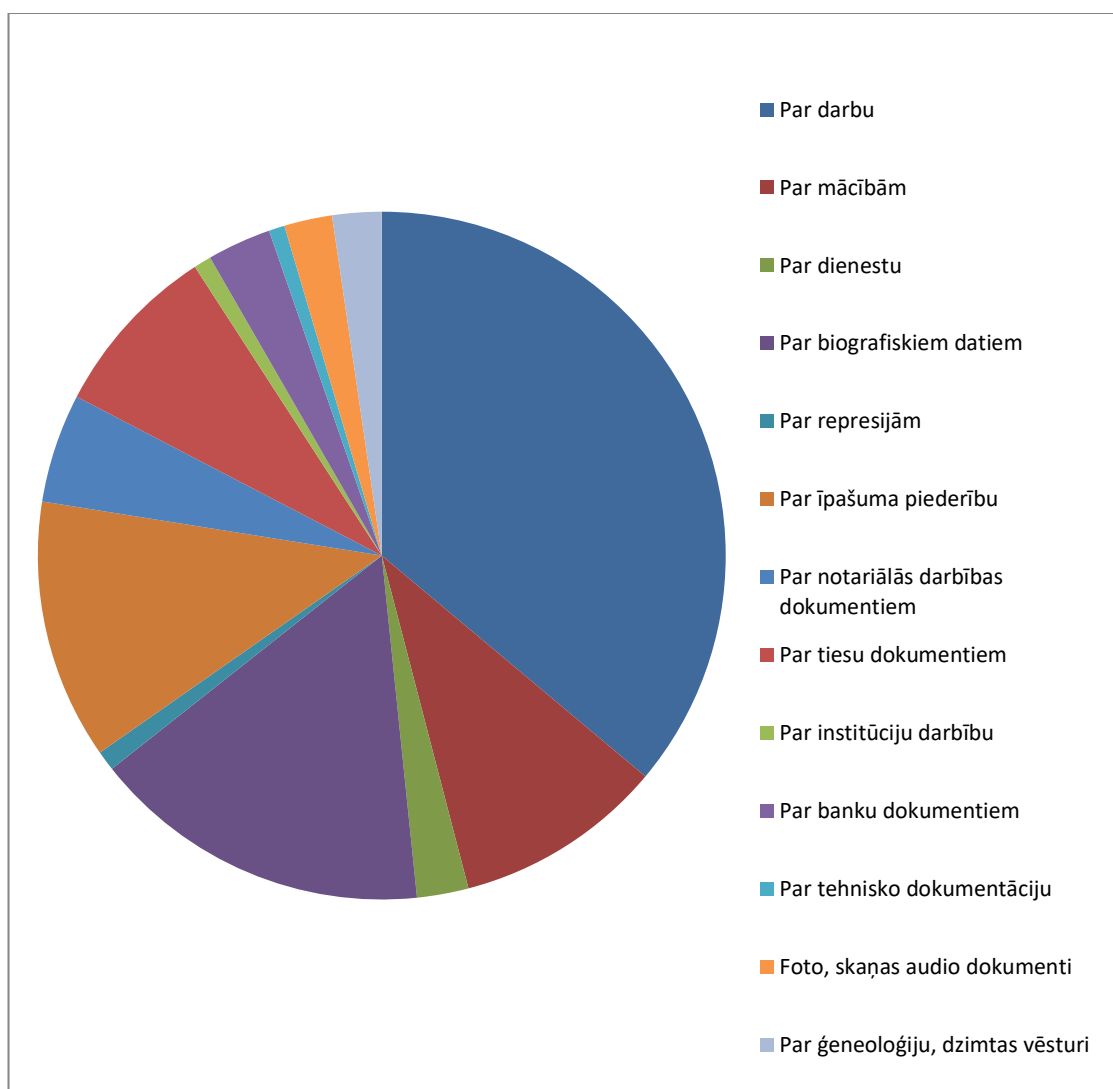
Kopumā sagatavoti 16,2 tūkst. arhīva izziņas, dokumentu izrakstus un kopijas. Latvijas un ārvalstu iedzīvotājiem sniegtas 11,9 tūkst. bezmaksas uzziņas dokumentu izmantošanas un pieejamības jautājumos, to skaitā atbildot uz LNA mājaslapas vietnē un e-pastos uzdotajiem jautājumiem.

Lielākā daļa (90 %) arhīva izziņu sagatavota, lai nodrošinātu personām sociālo un tiesisko jautājumu risināšanu. Tās ir izziņas par darba stāžu, atalgojumu, dienestu, mācībām, īpašumu piederību, represijām, civilstāvokli, radniecību un citiem biogrāfiskiem datiem. PDVA, kur glabājas Rīgas un Jūrmalas pilsētas institūciju personālsastāva dokumenti, sagatavots lielākais šo izziņu skaits (17 %). Starp zonālajiem valsts arhīviem ievērojams ir Daugavpils ZVA devums – 9 % no izziņu kopskaita.

Sagatavotas 743 tematiskās izziņas plašā jautājumu spektrā, to skaitā izsniegtas 194 ģenealoģiskas izziņas un atbildes, ko pārsvarā gatavo LVVA.

Sakarā ar LVVA izveidojušos neizpildīto tematisko un ģenealoģisko pētījumu pieprasījumu uzkrājumu un arhīva resursu trūkumu šo pieprasījumu izpildei noteiktā un klientiem pieņemamā termiņā LVVA no 2020. gada 1. novembra pārtrauca tematisko un ģenealoģisko pētījumu pieprasījumu pieņemšanu.

Pārskata gadā turpinājās LNA starpinstitūciju sadarbība ar VSAA, PLMP, tiesībsardzības u. c. institūcijām par elektronisko arhīvu izziņu izsniegšanu.

3. att. Saņemto pieprasījumu tematiskais sadalījums

1,3 tūkst. izziņu (8 % kopskaita) sagatavoti pēc ārvalstu institūciju un personu pieprasījumiem. Lielākā daļa šo pieprasījumu ir no Krievijas Federācijas, Izraēlas, Ukrainas un Vācijas iedzīvotājiem, kas padomju okupācijas laikā strādāja Latvijā, vai ir emigrējuši no Latvijas pēdējos gadu desmitos.

Gandrīz 11,2 % izziņu bija ar negatīvu rezultātu, galvenokārt tāpēc, ka nav saglabājušies vai LNA nav nodoti padomju perioda iestāžu personāla dokumenti, vai arī personas nevar norādīt pamatdatus informācijas meklēšanai arhīvos.

2.5. Dokumentu popularizēšana un komunikācija ar sabiedrību

Latvijas Nacionālā arhīva darbs 2020. gadā dokumentu popularizēšanas un komunikācijas ar sabiedrību jomā bija saistīts gan ar Latvijas valsts simtgades programmas noteiktajām prioritātēm, gan citām nacionālā vai reģionālā līmeņa aktualitātēm.

2020. gadā valstī ieviestā ārkārtas situācija Covid-19 pandēmijas ierobežošanai būtiski ietekmēja arī darbu dokumentu popularizācijas jomā. Noteikto pulcēšanās ierobežojumu dēļ plānotajā apjomā nebija iespējams veikt darbu pie izstāžu sagatavošanas un eksponēšanas, nenotika ikgadējie tradicionālie pasākumi, piemēram, Atvērto durvju dienas, Ēnu dienas, tika atceltas ekskursijas un nodarbības skolēniem un studentiem.

Tomēr darbs dokumentu popularizēšanas jomā tika turpināts, vairāk izmantojot jaunas – attālinātās darba formas. Tika veikts nozīmīgs darbs ar dokumentu popularizēšanu saistītu jaunu projektu īstenošanā, Latvijas un ārvalstu sabiedrība tika iepazīstināta ar iepriekšējos gados īstenotajiem valsts simtgades projektiem. LNA dokumenti tika plaši izmantoti arī citu institūciju un organizāciju īstenotajos projektos.

Dokumentu publikācijas

Pārskata gadā turpināja iznākt žurnāls “Latvijas Arhīvi”, kas tiek izdots kopš 1993. gada. Izdevums ir veltīts sabiedrības informēšanai par dokumentārā mantojuma papildināšanu un jaunumiem arhīvu veidošanas, saglabāšanas un izmantošanas jautājumos. Tajā iekļauta jaunākā informācija par svarīgākajām norisēm LNA dzīvē, jaunākajām grāmatām, arī zinātniski sagatavotas vēstures avotu publikācijas, raksti par Latvijas arhīvu attīstību un vēstures zinātnē nozīmīgām personībām, LNA dzīves hronika. Žurnāla zinātnisko rakstu sadaļa “Vēsture” ir iekļauta vispārātzīto recenzējamo zinātnisko izdevumu sarakstā. Zinātniskajiem rakstiem latviešu valodā pievienots kopsavilkums angļu vai vācu valodā, bet zinātniskajiem rakstiem svešvalodās – kopsavilkums latviešu valodā. Pārskata periodā sagatavots un izdots žurnāla “Latvijas Arhīvi” 2019. gada 3./4. numurs un 2020. gada 1./2. numurs. Žurnāls ir pieejams Latvijas Nacionālajā bibliotēkā, Latvijas Universitātes Akadēmiskajā bibliotēkā, Latvijas Nacionālā arhīva bibliotēkā, Latvijas Universitātes Bibliotēkā, Latvijas Kultūras akadēmijas bibliotēkā, Rīgas Centrālajā bibliotēkā, Daugavpils Universitātes bibliotēkā u. c., kā arī kaimiņvalstu – Igaunijas, Krievijas, Lietuvas, Somijas, Vācijas – arhīvu zinātniskajās bibliotēkās.

2020. gadā izdots LVVA Fondu analītikas un uzziņu sistēmu nodaļas vadošās pētnieces Inetas Didrihsones-Tomaševskas un Daugavpils Universitātes Vēstures katedras profesora un Rēzeknes Tehnoloģiju akadēmijas Reģionālistikas zinātniskā institūta vadošā pētnieka Aleksandra Ivanova sagatavotā rokasgrāmata “Metodiskie ieteikumi arhīva dokumentu publicēšanai”.

Izdots 2019. gadā LVVA rīkoto 6. zinātnisko lasījumu referātu krājums “Dokumentārā mantojuma bagātības Latvijas arhīvos”. Krājumā ietverti 11 Latvijas un ārvalstu autoru raksti par dažādiem arhīvu dokumentiem, kolekcijām, to vēsturi un izmantošanas iespējām.

2020. gadā LVVA turpinājās darbs pie dokumentu krājuma “Cīņa par brīvību: Latvijas Neatkarības karš, 1918–1920” 3. un 4. daļas, darbs tiks turpināts arī 2021. gadā.

Sadarbībā ar Latvijas Republikas vēstniecību pie Sv. Krēsla LVVA piedalījies dokumentu krājuma par Latvijas un Sv. Krēsla attiecībām 20. gadsimtā sagatavošanā. Dokumentu krājums iznācis 2021. gadā.

LVVA 2020. gadā veicis darbu pie dokumentu krājuma “Kurzemes un Zemgales hercogistes pilsētu policijas nolikumi 16.–18. gadsimtā” sagatavošanas, darbs turpinās 2021. gadā.

Dokumentu izstādes

Viena no tradicionālajām un joprojām aktuālajām dokumentu popularizēšanas formām ir arhīvu veidotas dokumentu izstādes. Izstādes veltītas valstiski svarīgu vēstures notikumu atcerei, tās ir saistītas ar Latvijas valsts tapšanu, tās atjaunošanu, nozīmīgām personībām un reģionāli aktuālām tēmām.

Vairākas 2020. gadā atklātās izstādes tapušas sadarbībā ar citām vēsturiskās atmiņas institūcijām, apvienojot tajās uzkrāto kultūrvēsturisko mantojumu. Starptautiskos projektus atbalstījušas tajos iesaistīto valstu vēstniecības Latvijā, kā arī Latvijas Republikas vēstniecības ārvalstīs, kur izstādes tikušas eksponētas.

Sagatavotas šādas izstādes:

- izstāde “Dzimtbūšanas atcelšana Kurzemē un Vidzemē: pārmaiņu laikmets Baltijas provincēs 19. gadsimta pirmajā pusē” (LVVA, 2020. gada marts);
- izstāde “Baltijas brīvības un miera kuģa brauciens Baltijas jūrā 1985. gada 26.–29. jūlijā” LNA arhīva ēkas logos Rīgā, Šķūņu ielā 11 (2020. gada jūlijs–augusts). LVA sagatavota izstāde;
- lielformāta fotogrāfiju izstāde “Deklarācijai “Par Latvijas Republikas neatkarības atjaunošanu” 30” Rīgā, Brīvības laukumā (2020. gada augusts). Izstāde bija veltījums 1990. gada 4. maija Deklarācijas pieņemšanas 30. gadadienai. Izstādi kā Latvijas valsts simtgades projektu sagatavoja LNA sadarbībā ar Lietuvas Centrālo valsts arhīvu, Lietuvas Valsts mūsdienu dokumentu arhīvu un Igaunijas Nacionālo arhīvu;
- izstāde “Laika mašīnā cauri Vecrīgai” LNA arhīva ēkas logos Rīgā, Šķūņu ielā 11 (2020. gada augusts–oktobris). Izstāde tapusi kā LNA Rīgas svētku projekts;
- izstāde “Tornis” Rīgā, Sv. Pētera baznīcas izstāžu zālē (2020. gada oktobris–novembris). Izstāde veltīta Rīgas pētnieka un pieminekļu saglabātāja Andreja Holcmaņa simtgadei (1920–2009). Izstāde tapusi LNA sadarbībā ar Rīgas pašvaldības kultūras iestāžu apvienības Rīgas Sv. Pētera baznīcas pārvaldi;
- LNA fotoizstāde “Deklarācijai “Par Latvijas Republikas neatkarības atjaunošanu” 30”. Izstāde eksponēta sadarbībā ar Latvijas Republikas vēstniecību Gruzijā (2020. gada novembris–decembris);
- izstāde “Ir Latvija. Ir Latvija brīva” Rīgas Sv. Pētera baznīcas izstāžu zālē (no 2020. gada novembra). Izstāde ir Latvijas valsts simtgades projekts;
- ekspresizstāde par Latvijas un Spānijas attiecībām sakarā ar Spānijas vēstnieces Latvijā vizīti arhīvā LVVA telpās (2020. gada 20. janvāris).

Digitālās izstādes

Līdzās dokumentu un reprezentatīvajām izstādēm aizvien lielāku nozīmi, jo īpaši epidemioloģisko ierobežojumu dēļ, gūst digitālās izstādes. Digitālās izstādes LNA tiek veidotas kopš 2004. gada, tās sniedz iespēju ikvienam interesentam iepazīties ar dokumentiem, kas ietver informāciju par nozīmīgiem mūsu valsts vēstures procesiem un notikumiem.

LNA arhīvi 2020. gadā izveidojuši divas digitālās izstādes:

- LVA digitālā izstāde “Latvieši Lielbritānijā”, kas pieejama LNA interneta vietnē www.archiv.org.lv/latviesi_lielbritanija. Izstāde tapusi sadarbībā ar LVVA un Latviešu nacionālo padomi Lielbritānijā;
- LVA digitālā izstāde “Baltijas miera kuģis”, kas pieejama LNA interneta vietnē www.archiv.org.lv/mierakugis1985.

Citu institūciju veidotās izstādes sadarbībā ar LNA

Atzīmējot ANO 75. gadadienu un Latvijas iestāšanās ANO 29. gadadienu, atklāta Ārlietu ministrijas, Latvijas Okupācijas muzeja, LVA un LNB kopīgi veidota izstāde “Baltiešu aicinājums Apvienotajām Nācijām” LNB (septembris–oktobris).

Iepriekšējos gados izveidoto izstāžu eksponēšana

LNA veidotās Latvijas valsts simtgadei veltītās dokumentāro liecību izstādes turpināja eksponēt ārvalstīs arī 2020. gadā.

Izstāde “Mēs gribam būt brīvi, mēs būsim brīvi!” veltīta Latvijas valsts tapšanai, kontekstā parādot kaimiņvalstis Lietuvu un Igauniju, kā arī Poliju un Somiju. Izstāde 2020. gadā tika eksponēta Prāgā Čehijas Nacionālajā muzejā Vītkovā (septembris–oktobris).

LNA dokumentāro liecību izstāde “Baltijas ceļš – akcija brīvības vārdā” sadarbībā ar Latvijas Republikas vēstniecību Igaunijā tika eksponēta Tallinas Universitātes Akadēmiskajā bibliotēkā (2019. gada decembris–2020. gada janvāris).

LNA izstāde no programmas Latvijai 100 “Somu jēgeri Latvijā” tika eksponēta Vāsas Kara veterānu muzejā Somijā (2019. septembris–2020. gada oktobris).

Iepriekšējos gados sagatavoto izstāžu turpināja eksponēšana Latvijā

Izstāde “Cerību uguns kuri – mirklis pirms brīvības”, kas veltīta 1991. gada janvāra barikāžu laika atcerei, eksponēta Rīgas skolās – Rīgas 41. vidusskolā, Rīgas Valsts vācu ģimnāzijā, RTU Inženierzinātņu vidusskolā un Rīgas Kultūru vidusskolā (2020. gada janvāris–februāris).

Cēsu ZVA ceļojoša izstāde skolēniem “Deficīts un blats” eksponēta 2. pamatskolā (2020. gada februāris).

Ventspils ZVA izstāde “Ventspils aug kopā ar Latviju” eksponēta Ventspils ZVA vestibilā (2020. gada marts).

Izstāde “Baltijas ceļš dokumentos, atmiņās, sirdīs” eksponēta Jelgavas pilsētas domes Sabiedrības integrācijas pārvaldē (2020. gada augusts–septembris)

Audiovizuāla instalācija “Latvijas kultūras alfabēts”, kas tapusi, atzīmējot Latvijas nacionālo kultūras, izglītības un zinātnes institūciju 100. gadadienu, kuras iekļautas UNESCO svinamo gadadienu sarakstā. Izstādi rīkoja UNESCO Latvijas Nacionālā komisija un Latvijas Republikas Kultūras ministrija, tā eksponēta Rīgas Sv. Pētera baznīcas Gaiļa zālē (2020. gada jūnijs–septembris).

Izstāde “Reformācijai 500” eksponēta Dobeles evaņģēliski luteriskajā baznīcā (maijs–septembris). Izstāde tapusi 2017. gadā sadarbībā ar Latvijas evaņģēliski luterisko Baznīcu un Liepājas Sv. Trīsvienības baznīcu.

Citu institūciju sagatavoto izstāžu eksponēšana LNA

Tallinas Universitātes Akadēmiskās bibliotēkas izstāde “801 gadu vecā Tallina gadsimtu senās pastkartēs” eksponēta LNA arhīva ēkas logos Rīgā, Šķūņu ielā 11 (2020. gada februāris).

Lietuviešu fotogrāfa Saulus Paukšta izstāde “Viļņas attēli”. Izstādi organizējusi Lietuvas Republikas vēstniecība Latvijas Republikā, un tā eksponēta LNA arhīva ēkas logos Rīgā, Šķūņu ielā 11 (2020. gada maijs–jūnijs).

Citi dokumentu popularizācijas pasākumi

Atzīmējot 1990. gada 4. maija pieņemtās deklarācijas “Par Latvijas Republikas neatkarības atjaunošanu” 30. gadadienu, LNA sadarbībā ar Latvijas Pastu akcijā “Pasta balodis” izveidojis notikumam veltītas atklātnes, izmantojot LNA fondus.

LNA piedalījās Kultūras ministrijas Latvijas valsts simtgades biroja Latvijas neatkarības atjaunošanas trīsdesmitgadei veltītā informatīvā materiāla – elektroniska interaktīva bukleta sagatavošanā, kas pieejams interneta vietnē www.lv100.lv/jaunumi/informativs-materials-4maijs-30.

Atzīmējot Latvijas Republikas Neatkarības atjaunošanas dienu, LNA piedalījās Olaines novada domes projektā – vides stendu izveidošanā.

Starptautiskā audiovizuālā mantojuma dienai (oktobris) LVKFFDA sagatavoja četrus kinohroniku videorullīšus par Latvijas novadiem – Kurzemi, Zemgali, Vidzemi un Latgali, kas publicēti *Youtube* LNA kanālā un *Facebook* platformā.

Dokumentu popularizēšana radio un televīzijas raidījumos

LNA speciālisti piedalījās šādos Latvijas radoraidījumos:

- sižets kultūras Latvijas Radio, raidījums Kultūras Rondo “Ikkatrs tagad var iedziļināties mūsu digitalizētajā kultūras mantojumā” (LVKFFDA; aprīlis);
- sižets Latvijas Radio, raidījums Kultūras Rondo “Līdz ar iespēju materiālus aplūkot digitāli aug interese par Kinofotofonodokumentu arhīvu” (LVKFFDA; oktobris);
- intervija Latvijas Radio 1 raidījumā “Zināmais nezināmajā” par viduslaiku dokumentiem Rīgā (LVVA; jūlijs).

LNA speciālisti piedalījās šādos televīzijas raidījumos:

- sižets LTV Kultūras ziņās “Publisko kinohroniku kolekcija” (LVKFFDA; oktobris);
- sižets TV3 900 sekundes “Ikvienam tagad ir iespēja bez maksas aplūkot unikālus Latvijas vēstures materiālus” (LVKFFDA; oktobris);
- sižets LTV Dienas ziņās “Digitālajā krātuvē “Redzi, dzirdi Latvijū” jaunums – tematiskās kolekcijas” (LVKFFDA; janvāris);
- intervijas Mistrus Media dokumentālajam raidījumam “Tas notika šeit” (visu gadu);
- intervijas raidījumam “Gudrs, vēl gudrāks” (LVVA).

LNA dokumentārā mantojuma popularizēšana sociālajos tīklos un tradicionālajos preses izdevumos

Aizvien nozīmīgāka loma dokumentu popularizēšanā un komunikācijā ar sabiedrību ir LNA aktīvajai darbībai sociālajos tīklos *Twitter* un *Facebook*, regulāri sagatavojot arhīva dokumentu publikācijas un komentārus gan par valstiski, gan lokāli nozīmīgiem notikumiem un personībām. LNA dokumenti tikuši ievietoti video koplietošanas tiešsaistes sociālā tīkla tīmekļa vietnē *Youtube*, portālā “Delfi”, Latvijas valsts simtgades mājaslapā <https://www.lv100.lv>. LNA konts *Facebook* regulāri tiek papildināts ar dokumentu kopijām un komentāriem no arhīviem. Pārskata periodā LNA *Facebook* konta sekotāju skaits pārsniedz 5,6 tūkst., *Instagram* – 680, *Twitter* kontam 1,2 tūkst. sekotāju.

Informācija par arhīvu aktualitātēm regulāri tiek ievietota reģionu interneta portālos, informatīvajos un reklāmas izdevumos.

LNA arhīvu materiāli tiek publicēti arī tradicionālajos preses izdevumos, piemēram, laikrakstos “Latvijas Vēstnesis”, “Neatkarīgā Rīta Avīze”, “Latvijas Avīze”, reģionālajā presē “Kurzemes Vārds”, “Ventas Balss”, “Jelgavas Vēstnesis”, “Rēzeknes Vēstis”, “Baldones Ziņas”, “Aizputes Novada Avīze”, “Druva”, “Talsu Vēstis”, “Ludzas Zeme” un žurnālā “Leģendas”, kā arī latviešu diasporas izdevumos laikrakstā “Laiks”, “Brīvā Latvija” un “Daugavas Vanagu Mēnešrakstā”. Rakstu krājumā “Jaunā Gaita” 2020. gada rudenī, Nr. 302, ir publikācija “Dzintarzemieši un to izpratne par latviskumu trimdas latviešu mākslā”.

Filmu demonstrēšana

Filmas no LNA fondiem tika demonstrētas Nacionālā Kino centra organizētajā 4. maija Latvijas filmu maratonā. Ārkārtas situācijas ierobežojumu dēļ tas notika interneta vidē – portālā filmas.lv, un maratona programma bija pieejama visur pasaulē, ne tikai Latvijā.

Notika divu restaurētu klasikas filmu interneta pirmizrādes – režisora Rolanda Kalniņa spēlfilma “Akmeņainais ceļš” (1983. g.) un režisora Arvīda Krieva spēlfilma “Fotogrāfija ar sievieti un mežakuili” (1987. g.).

LNA kā atsevišķu pasākumu īstenoja arhīva seansu “Neatkarības deklarācijai – 30”, kurā tika demonstrētas trīs dokumentālās filmas no arhīva fondiem: “Dzintara latvietis ’87”, režisors Aivars Freimanis), “Diena pirms neatkarības” (režisors Andrejs Apsītis) un “Krustceļš” (režisors Juris Podnieks).

Tematiskas nodarbības un ekskursijas studentiem un skolēniem

LNA arhīvi aktīvi sadarbojas ar izglītības iestādēm un pedagogiem, piedāvājot daudzveidīgu, uz izglītojamajiem orientētu aktivitāšu klāstu, piemēram, ekskursijas, kino lektorijus, izstādes, stundas arhīvā, kā arī ir iesaistījušies pedagogu tālākizglītībā.

Pārskata periodā ir organizēti izglītojošie pasākumi un mācību ekskursijas skolēniem, studentiem un citiem interesentiem. Darbā ar skolēniem un studentiem tika izmantotas gan speciāli atlasītas tematiskas dokumentu kopas, gan sagatavotas dokumentu izstādes. Izglītojošas nodarbības LNA arhīvos apmeklē arī kaimiņvalstu augstskolu studenti. Daudzus no pārskata periodā plānotajiem pasākumiem nebija iespējams īstenot ārkārtas situācijas dēļ, piemēram, netika organizētas jau par tradīciju kļuvušās Ēnu dienas (izglītojošs profesionālās orientācijas pasākums) un Karjeras dienas.

Arhīvu piedāvājums skolām tiek publicēts Kultūras ministrijas mājaslapas sadaļā “Kultūras norises bērniem un jauniešiem”, kas iekļautas programmas “Latvijas skolas soma” aktivitāšu sarakstā.

LVKFFDA speciālisti 2020. gadā ar informatīvām nodarbībām par LNA digitālo krātuvi www.redzidzirdilatviju.lv piedalījās Liepājas novada bibliotekāru seminārā, Jelgavas novada bibliotekāru seminārā, Valkas novada bibliotekāru seminārā un Baldones novada novadpētnieku seminārā.

Nodibinājuma Publiskās administrācijas kompetenču attīstības projekta ietvaros LNA 2020. gada martā organizēja karjeras nodarbību vidusskolēniem, nākamās plānotās nodarbības nebija iespējams īstenot epidemioloģisko ierobežojumu dēļ.

LNA arhīvi piedalās augstākās izglītības programmu īstenošanā un dokumentu popularizēšanā augstskolu studentiem un koledžu audzēkņiem. Ilggadēja sadarbība izveidojusies Daugavpils ZVA ar Daugavpils Universitāti (DU), Liepājas ZVA ar Liepājas Universitāti, LVA un LVVA sadarbojas ar Latvijas Universitātes Vēstures un filozofijas fakultāti un Sociālo zinātņu fakultāti, kā arī ar Baltijas Starptautisko akadēmiju.

28. janvārī LNA speciālists devās pieredzes apmaiņā uz Lietuvas Centrālo valsts arhīvu un Lietuvas Nacionālo radio un televīziju, kur iepazīs ar Lietuvas Centrālā valsts arhīva un Lietuvas Nacionālās radio un televīzijas filmu digitalizācijas risinājumiem, kā arī kino digitalizācijas tehnisko nodrošinājumu.

No 3. līdz 5. februārim LNA pārstāvis piedalījās Eiropas arhīvu grupas (EAG) organizētajā darbseminārā “*Archiving by Desing & DUTO*” Hāgā Nīderlandē. Seminārā notika teorētiskas un praktiskas mācības par Nīderlandes institūcijās izmantotajām integrētās arhivēšanas pieejām un to ieviešanas stratēģijām, kā arī Nīderlandes Nacionālā arhīva izstrādāto DUTO prasību (principu) un metožu kopumu izmantošanas iespējām gan informācijas sistēmu projektēšanas, gan to izvērtēšanas stadijā.

2.6. Dokumentu saglabāšana

Latvijas Nacionālais arhīvs ir izvietots 22 ēkās visā Latvijas teritorijā. Vecākā no LNA rīcībā esošajām ēkām – LNA administrācija būvēta 1640. gadā, jaunākā – pieņemta ekspluatācijā 1985. gadā. Tikai viena LNA ēka (Latvijas Valsts arhīvs Bezdēlīgu ielā 1) ir celta kā arhīva būve, pārējās ēkas ir pielāgotas arhīva vajadzībām. LNA lietotā ēku platība ir 87 609,10 m², to skaitā glabātavu platība 35 882 m².

Ēkas ir novecojušas, un to tehniskais stāvoklis dažreiz rada bažas par ēku drošību. Vairākas LNA izmantotās ēkas tiek nomātas no privātīpašnieka vai atrodas uz privātas zemes, līdz ar to ir būtiski papildu izdevumi par zemes nomu, uz kurām atrodas ēkas.

Lielākajā daļā LNA ēku ir energoefektivitātes problēmas.

Ēku infrastruktūra – apkures, ventilācijas, elektroapgādes un ūdensapgādes sistēmas – ir novecojusi, un tādēļ regulāri tiek veikti nelieli remontdarbi, lai sistēmas varētu normāli funkcionēt. Ikgadējās ugunsdrošības pārbaudes liecina par dažādām problēmām arhīvu ēku ugunsdrošībā, jo ir novecojušas ugunsgrēka atklāšanas sistēmas, nedarbojas automātiskās ugunsdzēsšanas sistēmas u. c.

Arhīva rīcībā esošo ēku uzturēšana un to infrastruktūras sakārtošana atbilstoši prasībām ir nozīmīgs LNA darbības virziens, kurā tiek ieguldīta liela daļa finanšu līdzekļu. Diemžēl LNA rīcībā esošie finanšu līdzekļi ir nepietiekami, lai varētu uzlabot ēku tehnisko stāvokli.

Klimata pārmaiņu finanšu instrumenta projekta ietvaros, uzlabojot ēku energoefektivitāti, atjaunota Daugavpils ZVA ēka Komandanta ielā 9 un turpinās LVA ēkas Rīgā, Skandu ielā 14, renovācija.

Vairākus gadus darba grupa, ko pārstāvēja KM, LNA un VNĪ, klātienē izvērtēja LNA lietošanā un nomā esošos nekustamos īpašumus un apkopoja priekšlikumus turpmākai LNA darbībai, lai risinātu jautājumu par LNA funkciju veikšanai izmantoto nekustamo īpašumu kritisko stāvokli un rastu funkciju veikšanai piemērotu, saimnieciski izdevīgu risinājumu turpmākai infrastruktūras attīstībai.

2020. gada 4. decembrī Ministru kabinets izdeva rīkojumu Nr. 737, kurā noteica atbalstīt konceptuālajā ziņojumā “Par Latvijas Nacionālā arhīva ēku kritisko stāvokli un turpmāko rīcību” ietvertu 3. risinājuma variantu, kas paredz LNA infrastruktūras optimizāciju un efektīvu izmantošanu. Rezultātā LNA vajadzībām un normatīvo aktu prasībām atbildīs septiņas ēkas (to skaitā jaunbūve Cēsīs) 73 103,73 m² platībā, samazinot LNA apsaimniekošanā esošo platību par 14 580 m².

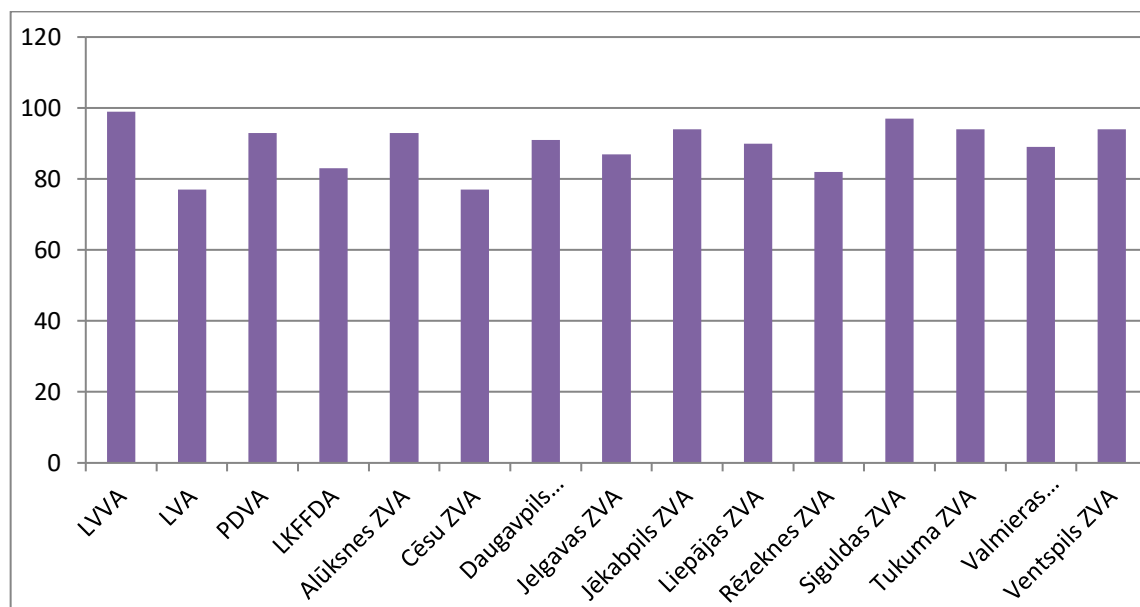
Arhīvu glabātavu mikroklimata monitorings veikts visās arhīvu glabātavās. 2020. gadā izdarīta padziļināta glabātavu mikroklimata datu apkopojuma analīze. Daļā arhīvu glabātavu novērojamas temperatūras un relatīvā mitruma svārstības atkarībā no meteoroloģiskajiem apstākļiem, kas negatīvi ietekmē dokumentu saglabāšanu ilgtermiņā. Lai iespēju robežās stabilizētu mikroklimatu, ir veikti visi nepieciešamie pasākumi vides kvalitātes un mikrobioloģiskā fona nodrošināšanai valsts arhīvos. Šie pasākumi daļēji spēj stabilizēt mikroklimatu glabātavās.

Vides kvalitātes pārbaudes veiktas LVA, LVVA, PDVA LVKFFDA, apsekojot 83 glabātavas un DPSD darba telpas, bet nebija veiktas pārbaudes zonālo valsts arhīvu glabātavās, ņemot vērā epidemioloģisko situāciju valstī.

Sakarā ar ārkārtas situāciju LVA ēkās Rīgā, Skandu ielā 14, kur nelielā laika posmā spēcīgu lietavu ietekmē tika appludinātas vairākas glabātavas un darba telpas, tika veikti pasākumi avārijas seku novēršanai – telpu žāvēšana, kārbu un dokumentu žāvēšana un konservācija, kā arī glabātavu vides kvalitātes papildu pārbaudes.

2020. gada 1. janvārī LNA glabājās vairāk nekā 22,7 milj. glabājamo vienību.

Joprojām visvairāk noslogotie arhīvi ir Rīgā un Kurzemes reģionā, kas redzams 4. attēlā. LNA noslodze ir tuvu maksimumam.

4. att. LNA glabātavu noslogojums, %

Nozīmīgs LNA darbības virziens ir nodrošinājuma un izmantošanas fonda veidošana un dokumentu digitalizācija dokumentu pieejamības paplašināšanai.

Digitalizēšanu veica DPSD un LVKFFDA, kā arī tika izmantoti ārpalpojumi dažādu projektu ietvaros.

Dokumentu digitalizācija veikta LVA, LVVA un LVKFFDA dokumentiem. LVVA tika digitalizēti lielformāta dokumenti (kartes un plāni), turpināta Pirmā pasaules kara bēgļu lietu digitalizācija. LVA tika digitalizēti Latvijas Komunistiskās partijas arhīva dokumenti un PSRS pārbaudes filtrācijas punktos un nometnēs ieslodzīto Latvijas iedzīvotāju personas lietu kartotēka, kā arī dokumentu kopa "Industriālais mantojums". LVKFFDA pabeigta ERAF projekta Kultūras mantojuma satura digitalizācija 1. kārtas kinodokumentu digitalizācija.

LVA un LVVA dokumentiem tika īstenota nodrošinājuma un izmantošanas fondu papildināšana. Sagatavojot dokumentus glabāšanai, kā arī mikrofilmēšanai un digitalizācijai, veikta dokumentu konservācija, lietu iesiešana un iešūšana. Veikta pergamentu kolekcijas konservācija un atrisināts to glabāšanas nodrošinājums, izgatavojot dažāda lieluma kastes un mapes un piemērojot tās LVVA glabātavu iespējām.

Restaurācija veikta LVVA, LVA un LVKFFDA dokumentiem, to skaitā pergamentiem, pasēm, pasu grāmatām, lakas zīmogiem un lielformāta dokumentiem.

2.7. Dalība zinātniskajās konferencēs

Arhīvu pētnieki ar ziņojumiem regulāri piedalās zinātniskajās konferencēs un semināros gan Latvijā, gan ārpus tās, iepazīstinot ar pētījumiem, kas veikti, izmantojot LNA arhīvu dokumentus. Taču ārkārtas situācijas dēļ pētniekiem bija ierobežotas iespējas tajās piedalīties, pasākumi tika atcelti vai pārcelti.

LNA pētnieki pārskata periodā piedalījās:

- starptautiskajā seminārā “*At the Source Baltics*” 2020. gada 2.–6. janvārī Lietuvā Viļņas Nacionālajā bibliotēkā, kur bija iespēja apgūt drukātu tekstu atšifrēšanu ivritā un jidišā;
- starptautiskajā bibliotēkzinātnes un informācijas zinātnes seminārā BOBCTSSS “Informācijas pārvaldība, viltus ziņas un dezinformācija” (*Information management, fake news and disinformation*) 2020. gada 22.–24. janvārī Francijā ar referātu “Statistikas dezinformācija Latvijas Bibliotekāru biedrības pārskatos”;
- Jeila Universitātes Makmilana centra Eiropas studiju padomes un Baltijas studiju programmas starptautiskajā simpozijā “*KGB Surveillance in the Baltic Soviet Republics*” 2020. gada 29. februārī Ņūheivenā (ASV) ar ziņojumu “*KGB Surveillance in Latvia from the 1960s to the 1980s: Records and Research Possibilities*”, informējot konferences dalībniekus par pēdējos divos gados veiktajām izmaiņām Latvijas likumdošanā par VDK dokumentu glabāšanu, pieejamību un publicēšanu, par arhīvā pieņemto VDK dokumentu veidiem, kā arī iezīmējot perspektīvos pētniecības virzienus;
- Latvijas Universitātes 78. konferences sekcijā 2020. gada 8. septembrī ar referātu “Nezināmās lappuses Latvijas un reģiona vēsturē: iespējas”;
- attālināti Latvijas Universitātes konferencē 2020. gada 17.–18. septembrī “Cilvēks un karš” ar referātiem “Kur ņemt naudu? Monetārā politika un ikdienas izaicinājumi Latvijas Neatkarības kara laikā” un “Alkohols un sabiedrība kara laika Rīgā 1916. gadā”;
- starptautiskajā konferencē “Kurzemes un Zemgales hercogistes laiks – unikāls periods pasaules vēsturē” 2020. gada 18. septembrī Kuldīgas kultūras centrā ar referātu “Kuldīga kā Kurzemes hercogu rezidence un pārvaldes centrs”;
- attālināti konferencē “Agrārajai reformai – 100” 2020. gada 15. oktobrī Turaidas muzejrezervātā ar referātu “1817.–1920. gads: laikmets starp divām radikālām agrārajām reformām”;
- attālināti biedrības “Šveice–Latvija” (*Gesellschaft Schweiz-Lettland*) 28. kopsapulcē 2020. gada 25. oktobrī Bernē Šveicē ar publisku lekciju “Latvijas Republikas kontinuitāte padomju okupācijas gados”.

2.8. Projekti

Projekts “Kultūras mantojuma satura digitalizācija”

Projektu īsteno Latvijas Nacionālā bibliotēka kopā ar projekta sadarbības partneriem – LNA, Nacionālā kultūras mantojuma pārvaldi un Kultūras informācijas sistēmu centru. Projekta virsuzdevums ir nodrošināt Latvijas kultūras mantojuma plašu pieejamību sabiedrībai digitālajā vidē, kas kalpo par pamatu nacionālās identitātes stiprināšanai, kultūras, zinātnes, zināšanu sabiedrības un radošo industriju attīstībai, nodrošināt ilgtspējīgu nacionālā kultūras mantojuma ilgtermiņa saglabāšanu digitālā formā, atkārtotas tā izmantošanas iespējas jaunos produktos un pakalpojumos, kā arī iekļaušanos vienotā Eiropas un pasaules kultūras digitālajā telpā.

Projekts tiek īstenot divās kārtās. 2020. gadā turpinājās darbs pie pirmās kārtas un tika paralēli uzsākta projekta otrā kārtā.

1. kārtā 2020. gadā noslēdzās kino, video un skaņas dokumentu digitalizācija. No 2020. gada 1. oktobra portālā www.redzidzirdilativju.lv atvērta publiskai apskatei visa LVKFFDA uzkrātā un projekta 1. kārtā digitalizētā (ap 3000 nosaukumu) kinohroniku kolekcija (1910.–1996. g.). Tā ir tematiski bagātākā un visvairāk izmantotā dokumentu kolekcija arhīvā. Vēstot par sava laika aktualitātēm, dažādām politiskās, sabiedriskās un

kultūras dzīves norisēm, kinohroniku kolekcija šaurākā nozīmē ļauj iepazīties ar konkrētiem notikumiem, vietām un cilvēkiem, bet plašākā – apjaukt vēsturiskās pārmaiņas, kas 20. gadsimta laikā skārušas Latvijai. Kolekciju veido kinožurnāli, hronikas, dokumentāli kino dokumenti 450 stundu kopapjomā.

2. kārtas ietvaros LNA veikta digitalizācijas infrastruktūras izveide, noslēgts iepirkums un sākts darbs ar iekārtām. Uzsākta ERAF projekta 2. kārtā plānoto videodokumentu un skaņas dokumentu digitalizēšana.

Uzsākta tematiskās kolekcijas “Industriālais mantojums” metadatu veidošana. Tematiskajā kolekcijā iekļauti 100 Latvijas uzņēmumi, kuru produkcija bija pazīstama Latvijā, Latvijas PSR, Padomju Savienībā vai visā pasaulē. Uzņēmumu darbības vēsturiskais aptvērums ir no 19. gadsimta sākuma līdz 1991. gadam. Katram uzņēmumam tiek veidots apraksts, kas būs papildināts ar digitalizētiem objektiem no arhīvu, muzeju un bibliotēku krājumiem. Rezultātā interesantiem būs pieejama interaktīva karte ar uzņēmumu vēsturi no visas Latvijas teritorijas. Dokumentu atlasē, izvērtēšanā un metadatu sagatavošanā piedalījās LVKFFDA, LVA, LVVA, PDVA, Daugavpils ZVA, Jelgavas ZVA, Siguldas ZVA un Valmieras ZVA. 2020. gadā LNA speciālisti atlasīja 32 185 dokumentus un sagatavoja atlasīto dokumentu metadatus.

LPSR Valsts drošības komitejas dokumentu digitalizēšana

2020. gadā turpināta LNA glabāto LPSR Valsts drošības komitejas dokumentu un LPSR Komunistiskās partijas dokumentu digitalizācija un publicēšana speciāli izveidotā vietnē ar arhīva sagatavotiem komentāriem. Kopumā vietnē un speciālajā lasītavā pētniekiem pieejams ap 1 milj. datņu.

Vairākums no digitalizētajiem dokumentiem ir dažāda līmeņa LKP komiteju un partijas pirmorganizāciju dokumenti, to skaitā partijas sēžu protokoli, kuros fiksēti pieņemtie lēmumi un apstiprinātas dažādas amatpersonas, arī valsts drošības orgānu darbinieki, kā arī citi dokumenti, kas saistīti ar šo lēmumu pieņemšanu un amatpersonu apstiprināšanu. Nozīmīga bija 25 LPSR valsts drošības orgānu kompartijas pirmorganizāciju fondu dokumentu digitalizācija. Dokumentu atlase veikta arī PDVA un Iekšlietu ministrijas Informācijas centra fondos.

2020. gadā tīmekļa vietnē kgb.arhivi.lv ir publicētas 2020. gadā pieņemto divu tiesu spriedumu rezolutīvās daļas par sadarbības faktu ar VDK.

Diasporas arhīvu apzināšana un saglabāšanas veicināšana

2020. gadā turpināta dokumentu apzināšana Latviešu centrā Mīnsterē Vācijā. Darbs tika uzsākts ar Mīnsteres Latviešu ģimnāzijas dokumentu kolekciju, kurā ir apkopotas vēsturiskas liecības par latviešu izglītību, sākot no bēgļu gaitām Vācijā līdz pat Mīnsteres latviešu ģimnāzijas darbības izbeigšanās. Plānotais darbs tika pārtraukts, pamatojoties uz Ministru kabineta 2020. gada 12. marta rīkojumu “Par ārkārtējās situācijas izsludināšanu”.

Pārskata periodā turpināta datu papildināšana diasporas arhīvu apzināšanai un uzskaitēi no Latvijas muzejiem un bibliotēkām digitālajā platformā (vietnē) “Pasaules latviešu dokumenti Latvijā”.

Lai apzinātu trimdas dokumentāro mantojumu, no 2020. gada 2. līdz 15. februārim arhīva darbiniece Ņujorkā un Filadelfijā ASV sniedza priekšlasījumus Filadelfijas Brīvo latvju biedrībā, Vašingtonas evaņģēliski luteriskajā draudzē un Ņujorkas latviešu evaņģēliski luteriskās draudzes gada sapulcē par Latvijas Nacionālo arhīvu, par Latvijas Valsts arhīva krātuvēs glabātiem trimdas dokumentiem un iespējām Amerikas latviešiem sūtīt uz arhīvu savus dokumentus.

Projekta ietvaros ir iegādātas digitālās kopijas no Austrālijas Nacionālā arhīva.

Citi projekti

2020. gadā turpināts dokumentu digitalizācijas projekts sadarbībā ar Nacionālā holokausta un varonības memoriālu “*Yad Vashem*”. Projekta ietvaros digitalizētas 1146 glabājamās vienības. Projekta īstenošanā piedalījās LVVA un LVA. Turpināta dokumentu digitalizācija sadarbībā ar ģenealoģiskās izpētes organizāciju “*Family Search International*”. Veikta 12 180 glabājamo vienību digitalizācija.

Turpināta līguma izpilde ar Latvijas Nacionālo operu. Digitalizētas četras nošu partitūras dažāda formāta datnēs (TIFF, PDF, JPG), kopā veidojot 19 mapes (DPSD).

Īstenots LNA projekts ar Maksa Vēbera fonda Vācu Humanitāro institūtu par sadarbību pētījumos attiecībā uz padomju karagūstekņiem vācu gūstā laikā no 1941. līdz 1945. gadam Latvijas Nacionālā arhīva dokumentos, kura ietvaros tika veikta dokumentu digitalizācija (LVA, DPSD).

Ar Kultūras ministrijas atbalstu īstenots LVKFFDA projekts “Kalvja Zalcmaņa dokumentālās filmas”, kura ietvaros tiks veikta dokumentālo filmu restaurācija un popularizēšana. LVKFFDA sadarbībā ar KISC realizēts projekts par datoru vēsturi un skaitļošanas mašīnām, izveidots video “Gudrās mašīnas Latvijas kinohronikās”.

LVKFFDA sagatavoja projektu “Tematisko kolekciju izveide arhīva datubāzē”. Projektu atbalstīja VKKF, un no 2020. gada decembra digitālajā krātuvē iespējams iepazīties ar dažādām arhīva dokumentu tematiskajām kolekcijām. Pašlaik apskatei sagatavotas deviņas tēmas, kurās ir iekļautas 16 dokumentu kolekcijas.

3. Starptautiskā sadarbība

Latvijas Nacionālais arhīvs ir pārstāvēts Starptautiskās arhīvu padomes (ICA) lēmēj institūcijā – Ģenerālajā asamblejā un ICA Eiropas reģionālajā nodaļā.

LNA darbojas Starptautiskās standartizācijas organizācijas 46. Tehniskās komitejas “Informācija un dokumentācija” komitejā SC08 “Kvalitāte – statistika un darbības novērtējums”.

LNA ir starptautiskā labās prakses apmaiņas tīkla – Dokumentu dzīvescikla pārvaldības fonda (DLM *forum*) biedrs un kopā ar Eiropas Savienības, citu Eiropas valstu, ASV un Kanādas arhīvu, akadēmiskā sektora un Informācijas un komunikāciju tehnoloģijas industrijas profesionāļiem izmanto šī tīkla pasākumus nozares kapacitātes celšanai un pārrobežu sadarbības paplašināšanai.

LNA Eiropas Savienībā ir pārstāvēts:

- Eiropas arhīvu grupā (EAG), kas dibināta atbilstoši Padomes ieteikumam par prioritāriem pasākumiem sadarbības stiprināšanai Eiropas arhīvu jomā (2005/835/EK);
- Eiropas Nacionālo arhīvistu padomē (EBNA) – koleģiālā Eiropas Savienības dalībvalstu nacionālo arhīvu vadītāju institūcijā.

LNA sadarbības formāts Baltijas arhīvu organizācijās:

LNA ir biedrs Baltijas Audiovizuālo arhīvu Padomē (BAAC) – neatkarīgā bezpeļņas organizācijā, kas dibināta ar mērķi veicināt sadarbību starp arhīviem un citām atmiņas institūcijām, kurās ir audiovizuālo materiālu krājumi par Baltijas valstīm, Skandināvijas valstīm un Baltijas valstu diasporu.

LNA arhīvu eksperti individuālu biedru statusā ir pārstāvēti Baltijas kultūras mantojuma tīklā (*BaltHerNet*) – bezpeļņas asociācijā, kas koordinē arhīvu un citu atmiņas institūciju sadarbību baltiešu diasporas arhīvu apzināšanā un pārvaldībā.

Covid-19 krīzes dēļ sadarbības iespējas bija ierobežotas. Pasākumi tika atcelti, pārcelti vai arī notika tiešsaistē.

4. Sadarbība ar nevalstisko sektoru

2020. gadā Latvijas Nacionālais arhīvs sadarbojās ar Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kameru, strādājot pie grozījumu sagatavošanas 2018. gada 13. novembra noteikumos Nr. 690 “Noteikumi par personas darba vai dienesta gaitu un izglītību apliecinājošiem dokumentiem, kuriem ir arhīviska vērtība, un to glabāšanas termiņiem”. Grozījumi tika pieņemti 2021. gada 25. februārī. Tie samazina personas lietu glabāšanas termiņu, nosakot, ka lietas glabā nevis 75 gadus pēc to pabeigšanas, bet 90 gadus kopš personas dzimšanas.

Sadarbībā ar Skolu muzeju biedrību 2020. gadā uzsākts darbs pie izdevuma par pedagogu J. Gresti.

Ar Rīgas Latviešu biedrību ir noslēgts savstarpējās sadarbības līgums, 2020. gadā sadarbība notika Rīgas Svētku pasākumu ietvaros pie izstādes “Laika mašīnā cauri Vecrīgai” sagatavošanas.

LNA sadarbībā ar Latvijas Arhīvistu biedrību un VKKF atbalstu īstenoja projektu “Satversmes sapulces deputāta un pirmās Saeimas priekšsēdētāja Fridriha Vesmaņa dzīves un darba gaitu popularizēšana”. Ar Latvijas Arhīvistu biedrības palīdzību vairākās skolās, bibliotēkās un kultūras namos visā valstī tika eksponēta jau 2015. gadā LNA darbinieku sagatavota izstāde.

LNA sniedza arī metodisku un praktisku palīdzību 40 nevalstiskām organizācijām dokumentu un arhīvu pārvaldības jautājumos.

5. Personāls

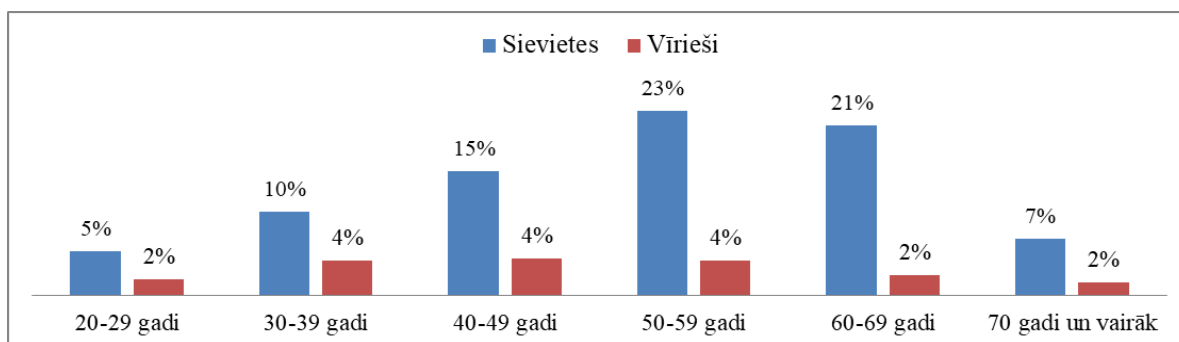
2020. gadā LNA vidējais amata vietu skaits bija 405, faktiski vidējais nodarbināto skaits – 401, no kuriem 26 % (103) bija ierēdņi, bet 74 % (298) – darbinieki.

Vidējā mēnešalga 2020. gadā – 957,41 EUR. 2020. gadā vidējais mēnešalgas pieaugums bija 9 % salīdzinājumā ar 2019. gadu. Būtiskākais mēnešalgas pieaugums no 2020. gada sākuma bija 33 arhīvistu amatiem un 10 fondu glabātāju amatiem, kuru mēnešalgas vidējais pieaugums bija 182 EUR apmērā, un 16 jaunāko fondu glabātāju amatiem, kuru mēnešalgas vidējais pieaugums bija 90 EUR apmērā.

2020. gadā ir pieņemti 38 nodarbinātie, atbrīvoti 48 nodarbinātie. Nodarbināto mainīgais koeficients ir 21 %. Nodarbināto atjaunojošais koeficients ir 0,09 %. Vidējais nodarbināto darba stāžs LNA ir 17 gadi. 2020. gadā LNA uz vakantajām amata vietām izsludināti 30 konkursi, pieteikušies 430 pretendenti.

2020. gadā augstākā izglītība bija 70 % (315) LNA nodarbinātajiem, no tiem ierēdņiem – 100 %, darbiniekiem – 66 %.

2020. gadā vidējais nodarbināto vecums bija 51 gads. Lielākais nodarbināto skaits ir vecumā līdz 50 gadiem – 40 %, vecumā virs 50 gadiem – 60 %.

5. att. Sadalījums pa vecuma un dzimuma grupām

2020. gadā ikgadējā darba izpilde vērtēta 362 nodarbinātajiem: rezultāts “teicami” ir 36 nodarbinātajiem, “ļoti labi” – 214 nodarbinātajiem, “labi” – 106 nodarbinātajiem, “jāpilnveido” – sešiem nodarbinātajiem.

Ārpus LNA mācību iespējas 2020. gadā izmantoja 62 nodarbinātie. Daudzi no viņiem ir piedalījušies vairāk nekā vienās mācībās. Kopumā darbinieki savas kompetences cēlušies vismaz 53 ārējos mācībuursos. Vislielākais dalībnieku skaits – 45 ir apmeklējuši Valsts administrācijas skolas organizētās mācības. LNA organizējusi arī iekšējās mācības, kuras 2020. gadā izmantoja 270 nodarbinātie.

2020. gadā profesionālās pilnveides iespēju ir bijis vairāk nekā jebkad agrāk – bija pieejami daudzi bezmaksas resursi, it īpaši personības attīstības jomā, pieaugusi pašizglītošanās nozīme. Gada otrajā pusē arvien aktīvāk notika LNA darbinieku dalība mācībās tiešsaistē, kas pārsvarā pandēmijas dēļ notika attālināti – vebināru, tiešsaistes konferenču, darbnīcu, kursu, informatīvu pasākumu veidā, kā arī tālākizglītības programmas ESF projekta “Nodarbināto personu profesionālās kompetences pilnveide” ietvaros.

6. Finanšu resursi

Valsts budžeta finansējums un tā izlietojums, EUR

2. tabula

Nr.p.k.	Finansiālie rādītāji	Iepriekšējā gadā (2019. g. faktiskā izpilde)	2020. gadā	
			apstiprināts likumā	faktiskā izpilde
1.	Finanšu resursi izdevumu segšanai (kopā)	7 958 998	9 374 264	9 354 640
1.1.	dotācijas	7 125 827	8 880 735	8 880 735
1.2.	maksas pakalpojumi un citi pašu ieņēmumi	559 719	488 191	468 567
1.3.	ārvalstu finanšu palīdzība	0	0	0
1.4.	ziedojumi un dāvinājumi	0	0	0
1.5.	valsts budžeta transferti	2700	5338	5338
1.6.	kapitālo ieguldījumu atlīdzināšana	270 752	0	0
2.	Izdevumi (kopā)	7 639 134	9 352 053	8 476 520
2.1.	uzturēšanas izdevumi (kopā)	7 499 067	8 425 478	8 342 784
2.1.1.	kārtējie izdevumi	7 499 067	8 425 478	8 342 784

2.1.2.	procentu izdevumi	0	0	0
2.1.3.	subsīdijas, dotācijas un sociālie pabalsti	0	0	0
2.1.4.	kārtējie maksājumi Eiropas Kopienas budžetā un starptautiskā sadarbība	0	0	0
2.1.5.	uzturēšanas izdevumu transferti	133	0	65
2.2.	izdevumi kapitālieguldījumiem	139 934	926 575	133 671

LNA piešķirtais finansējums tika izmantots noteikto prioritāšu un darbības rezultātu sasniegšanai, kā arī neatliekamo arhīva ikdienas darbu veikšanai.

2020. gadam LNA piešķirta dotācija no vispārējiem ieņēmumiem 8 880 735 EUR, Sakarā ar to, ka tika prognozēta maksas pakalpojumu ieņēmumu plāna neizpilde Covid-19 apstākļos, un, lai stabilizētu finanšu situāciju un nodrošinātu atalgojumu LNA darbiniekiem, 2020. gada budžetā tika piešķirts papildu finansējums atalgojumam 199 896 EUR no līdzekļiem neparedzētiem gadījumiem. Bez tam no līdzekļiem neparedzētiem gadījumiem Covid-19 seku novēršanai 2020. gadā tika piešķirts papildu finansējums 300 000 EUR apmērā un ir veikta būtiska arhīva datoru darbstaciju atjaunošana.

7. Latvijas Nacionālā arhīva darbības prioritātes 2021. gadam

1. Veicināt līdz 2015. gadam radīto arhīviski vērtīgo elektronisko dokumentu un datu nodošanu valsts glabāšanā.
2. Sekmēt dokumentu pieņemšanu administratīvi teritoriālās reformas kontekstā.
3. Sekmēt LNA nacionālā dokumentārā mantojuma pieejamību digitālajā vide.
4. Nodrošināt lietotājiem orientētu un efektīvu pakalpojumu sniegšanu.
5. Mūsdienīgiot LNA darbību dokumentu popularizēšanas jomā un komunikāciju ar sabiedrību.
6. Nodrošināt LNA NDM atkārtotu izvērtēšanu.

Direktore

M. Sprūdža

Dokuments ir elektroniski parakstīts ar drošu elektronisko parakstu un satur laika zīmogu

Vera Guzanova 27085067
e-pasts: vera.guzanova@arhivi.gov.lv
7 699